

Zienswijze Omgevingsvisie Emmen 2040

Herman G. Idema en Lisa Hoge, Ondernemend Emmen

Voorwoord

Beste lezer,

De gemeente Emmen staat aan de vooravond van grote veranderingen. Economische, maatschappelijke en technologische ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op.

Als Ondernemend Emmen volgen wij de ontwikkelingen in onze gemeente van dichtbij. Vanuit onze rol als ondernemersvereniging staan wij midden in het bedrijfsleven en spreken wij dagelijks met ondernemers, onderwijsinstellingen en andere partijen in de regio. Daardoor zien wij als geen ander waar de kansen liggen, welke knelpunten er spelen en wat er nodig is om onze economie en leefomgeving toekomstbestendig te maken.

Met dit document presenteren wij onze visie op de toekomst van de gemeente Emmen. Het is geen politiek stuk, maar een richtinggevend verhaal vanuit het perspectief van ondernemers. Gebaseerd op onze expertise, onze ervaring en onze waarnemingen in de praktijk.

Wij geloven dat Emmen de komende jaren kan uitgroeien tot een nog sterkere, duurzamere en aantrekkelijkere regio om te ondernemen, te wonen en te leven. Daarvoor zijn scherpe keuzes nodig, maar ook samenwerking, lef en een langetermijnvisie. In de volgende hoofdstukken schetsen wij waar wij als Ondernemend Emmen voor staan en hoe wij denken dat onze gemeente zich richting 2040 moet ontwikkelen.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Herman G. Idema en Lisa Hoge, Ondernemend Emmen.

Inhoudsopgave

Inleiding en aanleiding	4
Probleemstelling.....	5
Economie.....	5
Macro.....	6
Meso.....	7
Micro.....	9
Waar komt Emmen vandaan: wat is ons DNA	10
Van veengebied tot industrieel centrum	10
Bluetooth en draadloze innovatie in Emmen	11
Grote industriële trekkers na 1950.....	11
AKU / Enka (synthetische vezels).....	11
Bendien (textiel/confectie)	12
Danlon (kousen/textiel)	12
Honeywell en Draka.....	12
Rademakers gieterij (metaal)	13
Andere pioniers	13
Bloei én neergang	13
Bedrijven die het verschil maakten.....	14
De hedendaagse industriële kern	14
Bedrijventerreinen.....	15
De HTSM van Emmen.....	16
Diversiteit in sectoren.....	16
Kansen voor de HTSM in Emmen binnen de defensiesector.....	18
Ruimtelijke ordening.....	20
Verkaveling en inrichting.....	20
Waarom HTSM en geen garageboxen?.....	21
Vitale stad.....	23
Bereikbaarheid	23

E233 verdubbeling	23
N34 verdubbeling	24
De Nedersaksenlijn	25
Wonen	28
Volkshuisvesting	28
Wonen versus parkeren	29
Emmen als tuinbouwregio	31
Onze visie (OE)	32
De basis van ons denken	33
Wonen als voorwaarde voor economie	33
Ruimtelijke ordening en kwaliteit	34
Bedrijventerreinen en herstructurering	34
Mobiliteit en infrastructuur	35
De menselijke factor – leven lang leren	35
Participatie en samenwerking	35
Conclusie en oproep	36
Tot slot	36

Inleiding en aanleiding

Emmen staat voor grote keuzes. De manier waarop we nu omgaan met wonen, werken, mobiliteit en ruimtelijke ordening bepaalt hoe onze gemeente er in 2040 uit ziet. Als ondernemersvereniging zien wij dagelijks de effecten van beleidskeuzes op de lokale economie, de werkgelegenheid en de leefbaarheid.

De gemeente Emmen werkt aan de Omgevingsvisie 2040: een document dat de koers bepaalt voor de fysieke leefomgeving van onze gemeente in de komende decennia. Hierin worden keuzes gemaakt over wonen, werken, mobiliteit, duurzaamheid en ruimtelijke ordening.

Als Ondernemend Emmen vinden wij dat het perspectief van ondernemers hierbij niet mag ontbreken. Wij willen daarom onze eigen visie op tafel leggen, vanuit het belang van de ondernemers. Het is een eerlijke en kritische blik, gebaseerd op onze ervaring in het bedrijfsleven en ons directe contact met ondernemers, werknemers en inwoners. We benoemen wat goed gaat, maar ook waar het beter kan, en moet.

We kijken daarbij verder dan de korte termijn. Hoe zorgen we dat er voldoende ruimte is voor bedrijvigheid én voor nieuwe woningen? Hoe maken we onze infrastructuur toekomstbestendig? En hoe benutten we onze sterke punten zonder onze kwetsbaarheden te negeren?

In dit document beschrijven we economische trends, de geschiedenis en het DNA van Emmen, de staat van onze bedrijventerreinen en de stad die wij voor ogen hebben. We sluiten af met onze concrete visie: een routekaart waarmee Emmen sterker, aantrekkelijker en duurzamer de toekomst in kan.

Samen moeten we zorgen dat de beslissingen die nu worden genomen, leiden tot een sterk, aantrekkelijk en toekomstbestendig Emmen.

Probleemstelling

De toekomst van Emmen wordt de komende jaren in belangrijke mate bepaald door keuzes over woningbouw, werkgelegenheid, mobiliteit en ruimtelijke ordening. Deze keuzes worden nu, in de aanloop naar de Omgevingsvisie 2040, gemaakt.

De overheid is vaak niet in staat om trends en ontwikkelingen vanuit bedrijfsleven te volgen. Hierdoor ontstaat er een risico dat beslissingen te veel vanuit bestuurlijke of sectorale invalshoeken worden benaderd, waardoor ondernemersperspectief onvoldoende wordt meegenomen. Ondernemend Emmen is in staat om de geluiden en behoeften vanuit de ondernemers te vertalen. Dat doen wij in dit document.

Daarnaast zien we dat er spanningen ontstaan tussen verschillende belangen: de vraag naar woningen versus de behoefte aan bedrijventerrein, de noodzaak van duurzame mobiliteit versus de bereikbaarheid voor logistiek en industrie, en de wens tot vergroening versus de economische ontwikkelruimte. Zonder een heldere, integrale aanpak kan dit leiden tot keuzes die op korte termijn wenselijk lijken, maar op lange termijn de economische kracht en leefbaarheid van Emmen ondermijnen.

Economie

De economische kracht van Emmen wordt niet in isolatie bepaald. Wat er in onze regio gebeurt, staat in direct verband met ontwikkelingen op wereldschaal, binnen Nederland en in onze eigen provincie Drenthe. Internationale trends in handel, energie en technologie werken door tot in de bedrijventerreinen, fabrieken en kantoren van Emmen.

In dit hoofdstuk kijken we daarom op drie niveaus naar de economie van Emmen. Op macroniveau plaatsen we de gemeente in het bredere perspectief van mondiale en nationale economische ontwikkelingen. Op mesoniveau onderzoeken we de sectorale en regionale trends in Drenthe en specifiek Zuidoost-Drenthe. Tot slot zoomen we op microniveau in op de realiteit van individuele bedrijven en ondernemers in onze gemeente. Door deze gelaagde aanpak maken we zichtbaar hoe de grote lijnen en lokale omstandigheden elkaar beïnvloeden, waar de kansen liggen en welke risico's we moeten onderkennen. Dit vormt de basis voor onze visie op de toekomst van Emmen als economisch sterke, innovatieve en veerkrachtige gemeente.

Macro

De wereldeconomie bevindt zich in een periode van gematigde groei. Volgens het Internationaal Monetair Fonds groeit de mondiale economie in 2024 met ongeveer 3,2 procent¹. Het zwaartepunt van die groei ligt in Azië en andere opkomende markten, terwijl de Europese economie, waaronder Nederland, achterblijft door hogere rentetarieven, afnemende consumptie en aanhoudende onzekerheden op de energiemarkt. De wereldhandel is in beweging: geopolitieke spanningen tussen grootmachten, de oorlog in Oekraïne en verstoringen in internationale aanvoerketens zetten druk op het huidige globaliseringsmodel. Bedrijven zoeken daardoor vaker naar kortere en robuustere ketens. Deze trend van reshoring en nearshoring kan regio's met een sterke industriële basis, zoals Emmen, nieuwe kansen bieden om productie dichterbij huis te halen.

Tegelijkertijd versnelt de klimaat- en energietransitie. Wereldwijd worden er in 2024 voor het eerst meer dan twee biljoen dollar geïnvesteerd in hernieuwbare energie². Voor energie-intensieve sectoren, zoals de chemische industrie die in Emmen een belangrijke rol speelt, betekent dit dat innovatie en verduurzaming geen keuze maar een noodzaak zijn. De overgang naar duurzame energiebronnen biedt ook kansen voor technische en bouwbedrijven die oplossingen kunnen leveren voor deze transitie.

In de Europese en nationale context groeit de Nederlandse economie in 2024 naar verwachting met 0,6 procent en in 2025 met 1,3 procent³. Export blijft een drijvende kracht, maar is kwetsbaar voor geopolitieke en economische schokken. De arbeidsmarkt is krap: de werkloosheid schommelt rond de 3,5 procent⁴, maar veel sectoren kampen met structurele tekorten aan vakmensen. Deze krapte wordt versterkt door vergrijzing en een mismatch tussen de vaardigheden die werkgevers zoeken en wat er beschikbaar is.

¹ International Monetary Fund, World Economic Outlook: Steady but Slow – Resilience amid Uncertainty, april 2024, <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>

² International Energy Agency, World Energy Investment 2024, mei 2024, <https://www.iea.org/reports/world-energy-investment-2024>

³ Centraal Planbureau, Macro-economische verkenning 2025, september 2024, <https://www.cpb.nl/publicatie/macro-economische-verkenning-2025>

⁴ Centraal Bureau voor de Statistiek, Werkloosheid structureel laag, januari 2024, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/02/werkloosheid-structureel-laag>

Voor Emmen zijn de gevolgen van deze macrotrends duidelijk voelbaar. De krappe arbeidsmarkt en hogere financieringskosten kunnen de groei van bedrijven afremmen, terwijl strengere Europese regels voor CO₂-uitstoot druk zetten op energie-intensieve productieprocessen⁵. Tegelijkertijd kan Emmen profiteren van de verschuiving naar kortere productieketens, de vraag naar duurzame energieoplossingen en de behoefte aan regionale productielocaties. Het benutten van die kansen vraagt om gerichte investeringen in innovatie, verduurzaming en een nauwe samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven, zodat de regio klaar is om in te spelen op de veranderende wereld om haar heen.

Meso

Wanneer we inzoomen op de economie van Emmen en de regio Zuidoost-Drenthe, zien we een gebied dat stevig leunt op een aantal sectorale pijlers maar tegelijk midden in een transitie staat. In de afgelopen jaren is de werkgelegenheid in Emmen stabiel gegroeid. Alleen al in 2023 kwamen er bijna negenhonderd banen bij, een toename van 1,8 procent ten opzichte van het jaar ervoor⁶. Over een periode van anderhalf jaar gaat het zelfs om ruim duizend nieuwe banen⁷. Daarmee presteert de regio bovengemiddeld binnen Drenthe en laat zij zien dat er veerkracht aanwezig is, ondanks een landelijk beeld van afvlakking.

Die groei wordt gedragen door een aantal sectoren die van oudsher sterk aanwezig zijn. De HTSM en chemische sector vormen al decennialang de ruggengraat van de Emmense economie. Daarnaast is er een belangrijke positie voor de tuinbouw en voedingsmiddelenindustrie, en speelt de energiesector een steeds grotere rol. Transport en logistiek zijn onmisbaar voor de verbinding met nationale en internationale markten.

⁵ Europese Commissie, *Spring 2024 Economic Forecast*, mei 2024, https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/spring-2024-economic-forecast_en

⁶ Provincie Drenthe, *Werkgelegenheid in Drenthe gegroeid*, juli 2024, <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/economie-ondernehmen/diversen/werkgelegenheid-drenthe-gegroeid/>

⁷ Gemeente Emmen, *Jaarverslag 2023 – Economie en werkgelegenheid*, 2024, <https://emmen.jaarverslag-2023.nl/p1782/economie-en-werkgelegenheid>

Het is deze mix van industrie, landbouw en logistiek die Emmen onderscheidt van andere Drentse gemeenten⁸.

Toch is de economische dynamiek niet zonder uitdagingen. De banengroei concentreert zich de laatste tijd steeds meer in de zorg en zakelijke dienstverlening. Zo groeide het aantal banen in de zorg in Drenthe in 2023 met meer dan duizend, en in de zakelijke diensten met ruim zevenhonderd⁸. Voor Emmen betekent dit dat de werkgelegenheid verschuift van klassieke industrie naar meer dienstverlenende sectoren. Dat maakt de economie breder, maar legt tegelijk druk op het opleidingsniveau van de beroepsbevolking.

Daar ligt ook een kwetsbaarheid. Zuidoost-Drenthe scoort op brede welvaartindicatoren, zoals inkomen, gezondheid en opleidingsniveau, structureel lager dan het landelijk gemiddelde. De arbeidsmarkt is bovendien krap, met tekorten aan goed opgeleid technisch en industrieel personeel. Het opleidingsniveau van jongeren en werkenden zal de komende jaren verder omhoog moeten om de economische kansen in sectoren als hightech HTSM en circulaire economie te benutten⁹.

Wat opvalt, is dat de regio juist in de transitieopgaven (energietransitie, circulaire economie en digitalisering) kansen heeft. Emmen heeft een stevige basis in de proces- en HTSM, maar moet die kennis en infrastructuur vertalen naar nieuwe verdienmodellen. Daarmee kan de regio zich onderscheiden en voorkomen dat economische groei stagneert door arbeidsmarktkrapte of gebrek aan innovatie.

Samengevat: Emmen heeft op regionaal niveau een veerkrachtige economie, gedragen door traditionele sectoren en versterkt door groei in zorg en zakelijke diensten. Maar zonder een gerichte investering in scholing, innovatie en sectorvernieuwing dreigt de regio achter te blijven. De vraag is dus niet óf Emmen zich moet aanpassen, maar hoe snel en hoe daadkrachtig dit gebeurt.

⁸ Provincie Drenthe, *Regionale programmeringsafspraken Zuidoost-Drenthe*, 2023, https://www.provincie.drenthe.nl/publish/pages/138763/aanbod_regionale_programmeringsafspraken_zo-drenthe_2-11_def.pdf

⁹ Provincie Drenthe, *Stand van de Drentse Economie 2024*, https://www.provincie.drenthe.nl/publish/pages/139927/stand_van_de_drentse_economie_2024_def.pdf

Micro

Op bedrijfsniveau laat Emmen zien dat ondernemerschap diep geworteld is in de regio. Het beeld is veelzijdig: van internationale concerns tot innovatieve familiebedrijven en jonge startups. Wat deze bedrijven verbindt, is dat ze de effecten van mondiale en regionale trends elke dag direct voelen in hun bedrijfsvoering.

De maak- en procesindustrie is nog altijd een van de sterkste pijlers. Grote spelers als Envalior Emmen BV en Teijin Aramid vormen samen met tientallen toeleveranciers het hart van het Emmense chemiecluster¹⁰. Deze bedrijven staan onder druk van stijgende energieprijzen en strengere Europese CO₂-normen. Tegelijkertijd zijn het juist deze ondernemingen die investeren in verduurzaming en innovatie, waarmee zij ook kansen creëren voor regionale installateurs en techniekbedrijven.

Voor veel MKB'ers is de krappe arbeidsmarkt de grootste uitdaging. Ondernemers in sectoren als metaalbewerking, bouw en logistiek geven aan dat zij moeite hebben om vakmensen te vinden, met name op mbo-3 en mbo-4 niveau¹¹. De samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven in Emmen met name met de mbo-opleidingen (DCTerra) in de regio wordt hierdoor steeds belangrijker.

Een tweede knelpunt ligt in de huisvesting van bedrijven. Het aanbod van kavels en bedrijfsunits sluit vaak niet goed aan op de vraag. Grote ondernemingen zoeken kavels die nog niet bouwrijp zijn, terwijl kleine ondernemers uitwijken naar garageboxen of flexibele bedrijfsunits¹². Zo ontstaan er op bedrijventerreinen als Bargermeer en A37 spanningen tussen vraag en aanbod. Dit is direct merkbaar voor individuele ondernemers: er is belang bij betaalbare en bereikbare bedrijfsruimte, terwijl ook grotere spelers behoefte hebben aan groeiruimte.

¹⁰ Provincie Drenthe, *Regionale programmeringsafspraken Zuidoost-Drenthe*, 2023, https://www.provincie.drenthe.nl/publish/pages/138763/aanbod_regionale_programmeringsafspraken_zo-drenthe_2-11_def.pdf

¹¹ Regio in Beeld, *Arbeidsmarktanalyse Drenthe 2023 – Zuidoost-Drenthe*, UWV/Regioinbeeld, 2023, <https://www.regioinbeeld.nl>

¹² Gemeente Emmen, *Jaarverslag 2023 – Economie en werkgelegenheid*, 2024, <https://emmen.jaarverslag-2023.nl/p1782/economie-en-werkgelegenheid>

Toch is het beeld niet uitsluitend problematisch. De jonge generatie ondernemers brengt juist nieuwe energie in de regio. Startups en scale-ups in Emmen richten zich op niches als IT-dienstverlening, circulaire productie en creatieve industrie. Hiermee laten we zien dat Emmen ook op het gebied van digitalisering een rol kan spelen. Hoewel deze groep nog relatief klein is, draagt zij bij aan de noodzakelijke vernieuwing van het economische landschap¹³.

Samengevat: op microniveau blijkt dat Emmen veel ondernemerschap en veerkracht in huis heeft. Grote internationale concerns, gevestigde MKB-bedrijven en jonge startups vullen elkaar aan, maar worden ook allemaal geconfronteerd met dezelfde structurele uitdagingen: gebrek aan huisvesting, personeelskrapte, verduurzaming, energievoorzieningen en het tekort aan passende bedrijfsruimte. Beleidskeuzes op gemeentelijk niveau zijn juist hier voelbaar: in de dagelijkse praktijk van ondernemers en de mensen die er werken.

Waar komt Emmen vandaan: wat is ons DNA

Van veengebied tot industrieel centrum

Tot ver in de twintigste eeuw was Zuidoost-Drenthe economisch zwak. De teloorgang van de turf- en veenindustrie liet diepe sporen na, en tijdens de crisis in de jaren dertig kampte Emmen zelfs met een werkloosheid van ongeveer 25 procent¹⁴. Na de Tweede Wereldoorlog kwam daar verandering in. Het gebied werd aangewezen als ontwikkelingsregio en kreeg stimuleringsgelden, onder meer Marshallhulp, gericht op industrialisering¹⁵. Daarmee begon de overgang van een arme plattelandsgemeente naar een industriestad.

¹³ Kamer van Koophandel, *Economische Verkenning Noord-Nederland*, 2024, <https://www.kvk.nl/over-kvk/onderzoek/economische-verkenning-noord-nederland/>

¹⁴ Museum Collectie Brands. *Crisisjaren en werkloosheid in Zuidoost-Drenthe*. (2020). <https://collectie-brands.nl>

¹⁵ Gemeente Emmen. *Economische geschiedenis Emmen*. (2022). <https://gemeente.emmen.nl>

Bluetooth en draadloze innovatie in Emmen

Een bijzonder hoofdstuk in de technologische geschiedenis van Emmen is de ontwikkeling van Bluetooth. In 1994 werkte Jaap Haartsen bij Ericsson in Emmen aan draadloze communicatietechnologie, en hij wordt algemeen erkend als de uitvinder van Bluetooth¹⁶. De ontwikkeling leidde tot een wereldstandaard voor kortereafstandscommunicatie tussen apparaten, een technologie die tegenwoordig in miljarden apparaten wordt toegepast.

De Ericsson-vestiging in Emmen speelde een sleutelrol in dit innovatieverhaal. Daar werden Bluetooth-chips ontworpen en onderzoek verricht, waarbij ook andere technici betrokken waren.

Hoewel Ericsson later zijn vestiging in Emmen sloot, leeft die erfenis voort via bedrijven die voortbouwen op de draadloze technologie. Dopple, een Drents techbedrijf dat ontstond uit mensen met roots in de Bluetooth-ontwikkeling, brengt innovatieve draadloze producten, zoals slimme oordoppen, op de markt¹⁷. Deze bedrijven verbinden technische knowhow, miniaturisatie en signal processing – competenties die nauw aansluiten op de bredere HTSM in Emmen en de regio.

Grote industriële trekkers na 1950

AKU / Enka (synthetische vezels)

In 1951-1952 bouwde AKU (Algemene Kunstzijde Unie) een grote fabriek in Emmer-Compascuum. Later volgde de Enka-vestiging in Emmen.

Hiermee begon de industriële groei pas echt. AKU werd jarenlang het boegbeeld van de industrialisatie en was een van de belangrijkste werkgevers in de regio¹⁸

Figuur 1. AKU In Emmer-Compascuum

¹⁶ “Jaap Haartsen werkte in 1994 aan Bluetooth-ontwikkeling bij Ericsson in Emmen” <https://www.hunebednieuwscafe.nl/2019/02/het-verhaal-van-een-drentse-uitvinding-bluetooth-en-het-archeologische-verhaal/>

¹⁷ Dopple’s betrokkenheid bij Bluetooth-technologie en oorsprong, Dopple bedrijfssite <https://www.dopple.nl/> “

¹⁸ Museum Collectie Brands. *AKU in Emmen*. (2020). <https://collectie-brands.nl>

Bendien (textiel/confectie)

De textielfabriek Bendien vestigde zich al in 1938 in Emmen. Na de oorlog groeide Bendien uit tot een lokale motor van werkgelegenheid, met duizenden banen. Via merken als Oxford en Beva leverde Bendien uniformen en mode en werd het een sociaal middelpunt voor werknemers en hun gezinnen. Rond 1979 sloot de fabriek haar deuren¹⁹.

Danlon (kousen/textiel)

Kort na AKU vestigde ook Danlon zich in Emmen. In de jaren vijftig bood dit bedrijf werk aan honderden werknemers, met name jonge vrouwen. De nylonkousen van Danlon werden een nationaal begrip en markeerden de modernisering van Emmen in de wederopbouwjaren²⁰.

Figuur 2. De nylonkousen van Danlon

Honeywell en Draka

In de jaren zestig en zeventig groeide de industriële diversiteit. Honeywell vestigde zich in 1964 in Emmen, gevolgd door Draka in 1970. Draka had een lange geschiedenis in de kabelindustrie en groeide landelijk sterk door de opmars van elektriciteit en later plastic kabelomhulsels. In 1970 nam Philips een belang in Draka. Via fusies en overnames groeide het concern internationaal uit, maar Emmen bleef een van de kernvestigingen. Tot op heden heeft Draka (tegenwoordig onderdeel van Prysmian Group) een productielocatie in Emmen²¹.

¹⁹ Dagblad van het Noorden. *De opkomst en ondergang van Bendien*. (2019). <https://dvh.nl>

²⁰ Geheugen van Drenthe. *Danlon in Emmen*. (2018). <https://www.geheugenvandrenthe.nl>

²¹ Wikipedia. *Draka Holding / Prysmian Group*. (2023). <https://nl.wikipedia.org/wiki/Draka>

Rademakers gieterij (metaal)

In 1951 startte in Klazienaveen de Rademakers Gieterij, een moderne metaalgieterij die werk leverde aan spoorbedrijven en waterleidingmaatschappijen. De gieterij bood langdurig werkgelegenheid aan honderden werknemers in de regio²².

Andere pioniers

Naast de grote namen ontstonden diverse gespecialiseerde bedrijven. Zo begon Drentea in 1951 met de productie van verlichtingsarmaturen en verhuisde in 1955 naar Emmen. Vanaf 1966 richtte het bedrijf zich op stalen kantoormeubelen en bibliotheekrekken; tegenwoordig is Drentea onderdeel van VEPA²³.

Bloei én neergang

De jaren vijftig en zestig gelden als het Wonder van Emmen: in korte tijd transformeerde de stad van een arm boerendorp naar een industrieel bruisende stad met massale werkgelegenheid. Nieuwe woonwijken verrezen, en Emmen werd bekend als een “open, groene stad” met onder meer het eerste woonerf van Nederland²⁴.

Vanaf de jaren zeventig sloeg echter de concurrentie van lagelonenlanden toe. Vooral de textielsector kreeg harde klappen. Bedrijven als Bendien en later Danlon sloten hun deuren, waardoor duizenden banen verdwenen²⁵. Emmen kreeg te maken met de keerzijde van snelle industrialisatie: economische afhankelijkheid van enkele grote sectoren en kwetsbaarheid voor internationale concurrentie.

²² Museum Collectie Brands. *Rademakers gieterij in Klazienaveen*. (2020). <https://collectie-brands.nl>

²³ VEPA. *Over ons – geschiedenis Drentea*. (2023). <https://vepa.nl>

²⁴ Andere Tijden (NTR/VPRO). *Het Wonder van Emmen*. (2012). <https://anderetijden.nl/aflevering/25/Het-Wonder-Emmen>

²⁵ Andere Tijden (idem). <https://anderetijden.nl/aflevering/25/Het-Wonder-Emmen>

Bedrijven die het verschil maakten

Toch bleef een aantal industriële erfenissen bestaan en vernieuwden deze zich.

- AKU/Enka ging via Akzo en Acordis over in Teijin Aramid en Acordis Industrial Fibers, die vandaag de dag nog steeds synthetische vezels produceren en belangrijke werkgevers zijn²⁶.
- Bendien verdween, maar liet blijvende sociale en culturele herinneringen na aan een tijdperk van massale confectieproductie²⁷.
- Danlon staat in Emmen symbool voor de opkomst en ondergang van de kousenindustrie, maar ook voor de toetreding van vrouwen tot de arbeidsmarkt²⁸.
- Honeywell, Draka en Rademakers gieterij zorgden voor diversificatie in technologie, metaal en kabelproductie, en spelen deels nog altijd een rol in de regionale industrie²⁹.
- Drentea (nu VEPA) en Holvrieka Ido b.v. tonen hoe familiebedrijven zich konden vernieuwen en uitgroeien tot gevestigde namen in de meubel- en tankindustrie³⁰.

Figuur 3. VEPA (voormalig Drentea)

De hedendaagse industriële kern

Vandaag de dag zijn bedrijven als Teijin Aramid, Envalior, Morssinkhof, Cumapol en Senbis Polymer Innovations (voorheen Diolen) internationaal toonaangevend in hightech vezelindustrieën. Daarnaast is de glastuinbouw rond Erica en Klazienaveen economisch van groot belang, met circa 300 hectare glasopstanden in Noord-Nederland³¹.

²⁶ Wikipedia. *Teijin Aramid*. (2023). https://nl.wikipedia.org/wiki/Teijin_Aramid

²⁷ Historisch Vereniging Zuidoost Drenthe (HvZOD). *Herinnering aan Bendien*. (2021).

<https://hvzod.org>

²⁸ Geheugen van Drenthe. *Danlon in Emmen*. (2018).

<https://www.geheugenvandrenthe.nl>

²⁹ RTV Drenthe. *Industrieel erfgoed Emmen*. (2020). <https://www.rtvdrenthe.nl>

³⁰ VEPA & Burg Industries. *Bedrijfsarchieven Drentea en Holvrieka*. (2022).

<https://vepa.nl>

³¹ Wikisage. *Glastuinbouw in Noord-Nederland*. (2023).

<https://nl.wikisage.org/wiki/Glastuinbouw>

Deze sectoren geven Emmen nog altijd een industriële kern, maar tegelijk ligt er een duidelijke opgave voor verdere verduurzaming en modernisering.

Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen vormen de motor van de Emmense economie. Hier komen productie, logistiek, dienstverlening en innovatie samen. Voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling van Emmen zijn deze terreinen bepalend: ze bieden ruimte voor werkgelegenheid, trekken investeringen aan en bepalen in hoge mate het ruimtelijke beeld van de stad.

De ontwikkeling van bedrijventerreinen in Emmen kent een lange geschiedenis. Vanaf de jaren vijftig groeiden gebieden als Bargermeer Noord en Zuid gestaag mee met de industriële opmars van de regio. Nieuwe infrastructuur, de vestiging van grote bedrijven en de uitbreiding van woonwijken maakten de terreinen tot ankerpunten in de stedelijke groei. In de loop van de decennia zijn er echter ook nieuwe uitdagingen ontstaan: verouderde gebouwen, leegstand, knelpunten in de ruimtelijke kwaliteit en de noodzaak tot verduurzaming.

Het huidige debat over bedrijventerreinen gaat verder dan alleen kavels en gebouwen. Thema's als energietransitie, circulaire economie, mobiliteit en groenvoorziening zijn direct verbonden met de toekomst van de terreinen. De analyse van Bargermeer Noord ([zie bijlage: Presentatie Bargermeer 11-09-2019](#)) laat zien dat samenwerking tussen ondernemers cruciaal is om deze transitie te maken. Collectiviteit en gedeelde voorzieningen op het gebied van energie, water en ruimtegebruik zijn daarbij onmisbaar.

Dit hoofdstuk richt zich daarom op de analyse van de staat, ontwikkeling en toekomst van bedrijventerreinen in Emmen. We kijken naar de huidige situatie, de ruimtelijke en economische uitdagingen, en de kansen die er liggen om de bedrijventerreinen te transformeren naar duurzame, vitale en toekomstbestendige werklocaties.

De High Tech Systemen en Materialen (HTSM) van Emmen

De HTSM vormt de ruggengraat van de bedrijventerreinen in Emmen en is niet zomaar een cluster binnen de gemeente, het is een krachtige motor voor werkgelegenheid, innovatie en regionale veerkracht. Uit de recente inventarisatie van Ondernemend Emmen blijkt dat Emmen telt meer dan 120 maakbedrijven verspreid over diverse sectoren (zie [bijlage: lijst bedrijven HTSM gemeente Emmen](#)). Dit weerspiegelt een rijke schakering aan activiteiten: van metaal en machinebouw tot kunststof, food, medische technologie, hout- en betonproducten, en gespecialiseerde toeleveranciers.

Diversiteit in sectoren

Binnen de HTSM springt de machine-industrie eruit als grootste branche, gevolgd door voeding en genotmiddelen, en chemie/farmacie. Samen vormen zij de kern van de industriële structuur, die landelijk bijdraagt aan meer dan 50 % van de goederenexport ³². Vooral de machine-industrie is de afgelopen decennia spectaculair gegroeid en vormt nu één van de pijlers van de Nederlandse industrie ³¹.

Werkgelegenheid en opleiding

In Nederland werken in 2024 ongeveer 803.000 mensen in de industrie, waarvan een aanzienlijk deel in maakbedrijven is ondergebracht ³¹. Dat geldt zeker voor Emmen, waar veel bedrijven draaien op mbo-geschoold personeel. De sector biedt daardoor belangrijke opleidings- en loopbaanperspectieven voor jongeren in de regio. De industrie in Nederland en dus ook in Emmen kent een brede spreiding in opleidingsniveaus, waarbij vooral het middelbare segment (het mbo-niveau) sterk vertegenwoordigd is. Volgens het rapport *Sector Industrie* van de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB, 2022), gebaseerd op gegevens van het CBS (Enquête Beroepsbevolking), is de opbouw als volgt:

- 25 % van de werknemers in de industrie is praktisch geschoold (meestal met een vmbo- of mbo-1-opleiding, of vergelijkbaar niveau).
- 43 % is middelbaar opgeleid, voornamelijk met een mbo-2, mbo-3 of mbo-4-diploma.
- 31 % is hoog opgeleid, met een hbo- of universitaire opleiding.

³² CBS, *De Nederlandse industrie vanaf 2022* (machine-industrie bijdrage aan export en branchegroei) (2025) <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/de-nederlandse-economie/2025/de-nederlandse-industrie-vanaf-2022>

Deze cijfers laten zien dat de industrie in sterke mate leunt op werknemers met een mbo-achtergrond. De sector onderscheidt zich daarmee van bijvoorbeeld de zakelijke dienstverlening of ICT, waar het aandeel hoogopgeleiden aanzienlijk groter is.

Het hoge aandeel middelbaar opgeleiden hangt samen met de aard van het werk in de HTSM: veel functies vragen om praktische, technisch georiënteerde vaardigheden op mbo-niveau, zoals werktuigbouwkunde, elektrotechniek, procestechniek of mechatronica. Bedrijven in de industrie benadrukken bovendien dat mbo-geschoold personeel cruciaal is voor de uitvoering van productiewerk, onderhoud, logistiek en kwaliteitsbeheer.

Tegelijkertijd groeit ook het aandeel hoogopgeleiden in de industrie langzaam. Dat komt door de toename van digitalisering, automatisering en de integratie van data- en procestechnologie, waardoor er meer behoefte is aan engineers, analisten en procesontwikkelaars met een hbo- of wo-achtergrond.

Samenvattend kan worden gesteld dat de Nederlandse industrie een overwegend mbo-georiënteerde sector blijft, met een kwart praktisch geschoolden en ongeveer een derde hoogopgeleiden. Deze verdeling maakt duidelijk dat een sterke verbinding tussen het beroepsonderwijs en de industriële arbeidsmarkt essentieel is om toekomstige tekorten in technische beroepen op te vangen.³³

Innovatie en strategische impact

De HTSM is innovatief en toekomstgericht. In de HTSM (waaronder machinebouw, elektronica, chemie en farmacie) is vrijwel 40 % van de private R&D-uitgaven ondergebracht en worden 60 % van de octrooiaanvragen gegenereerd³⁴. Hoewel Emmen op kleinere schaal opereert, kent de regio clusters in bijvoorbeeld kunststof, procestechnologie en medisch toeleverende industrie die deze innovatiekracht weerspiegelen en versterken.

³³ SBB – Sector Industrie, 2022. Gebaseerd op CBS Enquête Beroepsbevolking (EBB), bewerkt door SEOR. s-bb.nl/media/lawamei5/2400274_rapport_sector_industrie_tg.pdf

³⁴ PwC, Made in NL – De waarde van de Nederlandse hightech-HTSM (R&D, octrooiaanvragen, economische impact) (2024) <https://www.pwc.nl/nl/actueel-publicaties/assets/pdfs/made-in-nl-samenvatting.pdf>

Economisch gewicht en multiplier-effect

Landelijk is de HTSM een drijvende factor achter export en innovatie³⁵. Elke euro die de sector verdient, genereert economische activiteit in toeleverende industrieën, logistiek en dienstverlening. Emmen profiteert van deze multiplier via directe werkgelegenheid, samenwerking met het onderwijs, en economische spin-off in de regio.

Strategische ligging en veerkracht

Bedrijven in Emmen opereren in een grensregio met goede verbindingen richting Duitsland, wat een stevige basis biedt voor export en samenwerking. De nabijheid van Getec Park en de chemische infrastructuur versterkt clusters in kunststof en procesindustrie. Lokale bedrijven tonen veerkracht en aanpassingsvermogen, wat Emmen toekomstbestendig maakt.

Samengevat: de HTSM is meer dan alleen bedrijvigheid in Emmen, het is het fundament onder de bedrijventerreinen, een aanjager van innovatie, onderwijs en brede welvaart, én een essentiële pijler onder de visie van een vitale stad.

Kansen voor de HTSM in Emmen binnen de defensiesector en semicon.

De regio Emmen biedt een aantal duidelijke aanknopingspunten voor samenwerking met Defensie en haar toeleveringsketens. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste kansgebieden en de specifieke mogelijkheden die zich hier voordoen.

Volgens de Drentse agenda voor Defensie & Veiligheid beschikt de omgeving van Emmen – met name het Rundedal-gebied – over circa 150 hectare netto uitgeefbaar terrein. Deze locatie biedt uitstekende infrastructuur en een goede aansluiting op de snelwegen, waardoor het terrein zeer geschikt is voor defensie gerelateerde bedrijvigheid. Dit creëert kansen voor de vestiging van grote productiehallen waarin onderdelen, modules of complete assemblages kunnen worden vervaardigd. Ook kan het terrein dienen als overlooplocatie bij piekproducties en als logistiek centrum of opslagfaciliteit voor defensiematerieel.

³⁵ VNO-NCW / MKB-Nederland, *Nederland Maakt!* (belang van industrie voor innovatie en economische groei) https://www.vno-ncw.nl/sites/default/files/nederland_maakt_-_brochure_vno-ncw_en_mkb-nederland.pdf

In de Defensiestrategie wordt sterk ingezet op slimme materialen, sensoren, intelligente systemen en onbemande technologieën, in combinatie met innovatie en opschaling. Dit sluit goed aan bij de kennis en vaardigheden die aanwezig zijn binnen de Emmense HTSM.

Kleine en middelgrote bedrijven in de regio kunnen zich profileren als toeleveranciers van onderdelen zoals printplaten, behuizingen, sensormodules, mechanische constructies en bekabeling. Deze zogenoemde *dual-use* technologieën kunnen zowel voor civiele als militaire toepassingen worden ingezet. Defensie en de Rijksoverheid investeren gezamenlijk in innovatieprogramma's waarin ondernemers en kennisinstellingen worden betrokken. Dit opent kansen voor lokale samenwerking binnen Emmen, bijvoorbeeld in de vorm van onderzoeksprojecten, testfaciliteiten of pilotproducties gericht op defensiegerelateerde componenten en technologieën.

De regio kan hierbij een rol spelen als proeftuin voor nieuwe toepassingen, waarin de HTSM, onderwijsinstellingen en Defensie samen optrekken. Defensiematerieel dat reeds in gebruik is, vereist regelmatig onderhoud, revisie en updates. Dergelijke werkzaamheden worden vaak regionaal georganiseerd om de reparatietijd zo kort mogelijk te houden. Bedrijven in Emmen kunnen inspelen op deze behoefte door onderhoud en revisie uit te voeren aan voertuigen, wapensystemen of elektronische modules.

Daarnaast liggen er kansen op het gebied van logistieke ondersteuning en technische dienstverlening. De Rijksoverheid en Defensie willen de productie van munitie deels terughalen naar Nederland en tegelijkertijd inzetten op het hergebruik van materialen. Voor Emmen biedt dit mogelijkheden op kleinere schaal, bijvoorbeeld in de productie van veiligheidscomponenten, coatings, drukvaten of andere onderdelen binnen grotere productieketens. Bedrijven die zich willen verbinden aan Defensieprojecten doen er goed aan om deel te nemen aan relevante netwerken.

De NIDV (Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid) is zo'n platform waar bedrijven kennis delen, samen projecten ontwikkelen en gezamenlijk inschrijven op aanbestedingen. Voor bedrijven in Emmen betekent dit dat ze zich kunnen aansluiten bij nationale netwerken, waardoor samenwerking, kennisuitwisseling en toegang tot defensiemarkten worden vergemakkelijkt. Emmen onderscheidt zich door relatief lage grondprijzen, veel beschikbare ruimte en een sterke HTSM met ervaring in productie en techniek.

Deze factoren maken de regio aantrekkelijk voor defensie-gerelateerde bedrijvigheid. Door zich nadrukkelijk te positioneren als defensielocatie, kan Emmen profiteren van haar strategische ligging en ondersteunende infrastructuur.

Onder de noemer Project Beethoven investeren het Rijk, provincie en de regio Eindhoven tot 2030 € 2,51 miljard euro in publieke voorzieningen in Brainport Eindhoven en omgeving en in een landelijk talentplan voor voldoende talent in de microchipindustrie waar Emmen en haar bedrijven wellicht ook een rol in zouden kunnen vervullen

Ruimtelijke ordening

Verkaveling en inrichting

De verkaveling en inrichting van de Emmense bedrijventerreinen weerspiegelen de tijd waarin ze zijn ontwikkeld. In de naoorlogse periode, met name vanaf de jaren vijftig, werden grootschalige terreinen zoals Bargermeer Noord aangelegd volgens de principes van de moderne industrieplanning. De nadruk lag op grote kavels, brede wegen en een duidelijke scheiding tussen wonen en werken. Bedrijven kregen de ruimte om zich uit te breiden, terwijl infrastructuur als de latere A37 en de spoorverbindingen de terreinen een goede ontsluiting gaven.

In de praktijk leidde deze aanpak tot terreinen met een zeer functionele maar weinig flexibele indeling. Veel kavels zijn groot en rechthoekig opgezet, geschikt voor productiebedrijven met omvangrijke hallen en opslag. Voor de economische context van de jaren vijftig en zestig was dit ideaal: het trok grote industriële werkgevers naar Emmen en bood ruimte voor logistiek.

Tegenwoordig blijkt echter dat deze verkaveling niet altijd aansluit bij de behoeften van moderne ondernemers. Reststroken en versnipperde kavels maken herontwikkeling moeilijk. Ondernemers die een kleinere unit zoeken, vinden vaak geen passend aanbod. Dit leidt ertoe dat een deel van de ruimte onderbenut blijft, terwijl er tegelijkertijd roep is om nieuwe kavels. De uitdaging zit dus niet zozeer in kwantiteit, maar in de kwaliteit en flexibiliteit van de beschikbare ruimte³⁶.

³⁶ Provincie Drenthe. *Bedrijventerreinmonitor Drenthe 2022*. (2022). <https://www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/economie/bedrijven/bedrijventerreinmonitor>

De gemeente en provincie erkennen dit probleem. Beleidsdocumenten zoals de Bedrijventerreinmonitor Drenthe benadrukken dat verdichting en herverkaveling voorrang moeten krijgen boven uitbreiding. Er zijn pilots gestart met het opnieuw indelen van kavels en het stimuleren van collectieve voorzieningen, zodat ook kleinere en innovatieve bedrijven een plek vinden³⁷.

Verkaveling en inrichting zijn daarmee uitgegroeid van een puur technisch vraagstuk tot een strategisch instrument. Hoe slimmer de ruimte wordt benut, hoe meer economische waarde er op de bestaande bedrijventerreinen kan worden gecreëerd.

Waarom HTSM en geen garageboxen?

De keuze voor het type bedrijvigheid op Emmense bedrijventerreinen is bepalend voor de economische waarde die een terrein toevoegt. Niet iedere functie levert namelijk evenveel werkgelegenheid en keteneffecten op.

Figuur 4. Garageboxen aan de Oosterbracht in Emmen

³⁷ Dutch TechZone. *Programma bedrijventerreinen en werklocaties*. (2023).
<https://www.dutchtechzone.nl>

De HTSM kent een breed economisch multipliereffect. Direct ontstaat werkgelegenheid in de productie zelf en wordt er substantieel ingekocht aan materialen, grondstoffen en energie. Indirect profiteren toeleveranciers zoals metaalbedrijven, elektronica- en machineleveranciers, transporteurs en onderhoudsbedrijven. Daarbovenop komt het geïnduceerde effect: werknemers geven hun loon uit in de lokale economie, bij winkels, horeca en persoonlijke diensten. Omdat de HTSM een hoog aandeel binnenlandse toelevering kent, blijft veel van de bestedingsstroom in de regio zelf. Onderzoek naar multipliers in Nederland en West-Europa laat zien dat iedere euro die in de HTSM wordt omgezet, gemiddeld leidt tot €1,80 tot €2,50 aan totale economische activiteit in de keten^{38, 39}.

Daartegenover staan garageboxen en andere vormen van vastgoed voor opslag. Deze zijn in de bouwfase tijdelijk aantrekkelijk: de constructie levert werk op voor aannemers, installateurs en leveranciers van materialen. Maar na oplevering is het directe effect beperkt. Er ontstaat nauwelijks structurele werkgelegenheid per vierkante meter en het indirecte effect is gering: de exploitatie bestaat vooral uit het innen van huur. Bovendien vloeien deze huuropbrengsten vaak (deels) weg naar investeerders van buiten de regio. In de exploitatiefase ligt de multiplier doorgaans rond de 1,1 tot 1,3: elke euro levert dus hooguit €1,30 aan economische activiteit op, en dan vooral in het bouwjaar^{40, 41}.

Deze vergelijking onderstreept dat het toewijzen van schaarse ruimte op bedrijventerreinen een strategische keuze is. Ruimte die wordt gebruikt voor HTSM draagt veel sterker bij aan de regionale economie, werkgelegenheid en brede welvaart dan ruimte die wordt ingevuld met laag-intensieve opslagfuncties zoals garageboxen.

³⁸ PBL (Planbureau voor de Leefomgeving). *De betekenis van de HTSM voor Nederland*. (2013).

<https://www.pbl.nl/publicaties/de-betekenis-van-de-HTSM-voor-nederland>

³⁹ SER. *De Nederlandse HTSM in economisch perspectief*. (2016).

<https://www.ser.nl/nl/Publicaties/Adviezen/2010-2019/2016/nederlandse-HTSM>

⁴⁰ PBL. *De economische betekenis van de bouw en vastgoedsector*. (2018).

<https://www.pbl.nl/publicaties/de-economische-betekenis-van-de-bouw-en-vastgoedsector>

⁴¹ SEO Economisch Onderzoek. *Effecten van investeringen in vastgoed op werkgelegenheid en economie*. (2019).

<https://www.seo.nl/publicaties/effecten-van-investeringen-in-vastgoed>

Vitale stad

Kernaspecten voor een vitale stad en leefomgeving.

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid is voor een vitale stad als Emmen geen optie maar noodzaak. Om onze ligging als grensregio economisch te benutten, is een sterke infrastructuur onmisbaar. Terwijl de N34 de verbinding richting het noorden versterkt en de Nedersaksenlijn het spoor verbetert, blijft de E233 de levensader richting Duitsland en daarmee naar internationale markten.

E233 verdubbeling

De E233 verbindt Hoogeveen via Emmen met de Duitse A31 die toegang biedt tot Bremen en Hamburg, twee economische zwaargewichten in Noord Duitsland. Hamburg is de tweede grootste haven van Europa. Een verdubbeling van de E233 betekent een directe verbinding met de economische motor van Duitsland: snellere routes, lagere transportkosten en betere markttoegang voor onze HTSM, logistiek en agrofoodsector⁴².

Daarnaast is aangetoond dat investeringen in transportinfrastructuur leiden tot substantiële economische groei. Onderzoek van de Royal Economic Society laat zien dat de herstructurering van het Duitse snelwegennet na de deling van Duitsland resulteerde in een permanent hoger bruto binnenlands product van tot wel twee procent⁴³. Dit illustreert welke impact verbeterde bereikbaarheid heeft op regionale welvaart, met directe relevantie voor grensregio's zoals Emmen.

Internationaal onderzoek toont bovendien dat nieuwe infrastructuur niet alleen directe gebieden versterkt, maar ook sterke netwerkeffecten en ruimtelijke voordelen oplevert. Een casestudie bij Eindhoven laat zien dat zelfs gemeenten in de nabijheid van nieuwe wegen substantieel profiteren, ook al droegen zij zelf niet bij aan de aanleg⁴⁴. Dit wijst op bredere regionale impact dan enkel lokale verbetering.

⁴² Beschrijving van de E233 route via Wikipedia — Hoogeveen–Emmen–Duitse A31 richting Bremen en Hamburg: [Wikipedia E233](#)

⁴³ Economische effecten van infrastructuur in Duitsland: Royal Economic Society (2019) <https://res.org.uk/mediabriefing/economic-benefits-from-reshaping-transport-infrastructure-evidence-from-the-division-of-germany/>

⁴⁴ Onderzoek naar netwerkeffecten en ruimtelijke voordelen van nieuwe snelwegen in Nederland (2014): [ResearchGate Eindhoven casestudy](#)

Goede bereikbaarheid heeft ook een sociaal maatschappelijke dimensie. Betrouwbare infrastructuur draagt bij aan brede welvaart, zoals arbeidsmobiliteit, leefbaarheid en het vasthouden van jong talent. Zonder snelle verbindingen riskeren regio's als Emmen dat mbo studenten en jonge vakmensen vertrekken naar grotere steden elders.

De E233 is bovendien een symbool van grensoverschrijdende samenwerking. Duitsland is de belangrijkste handelspartner van Nederland⁴⁵. Voor het midden en kleinbedrijf, de HTSM en de logistieke sector in Emmen is internationale toegang cruciaal. De verdubbeling past logisch binnen Euregio samenwerking en projecten als Interreg en versterkt de positie van Emmen in Noordwest Europa.

Samenvattend: de verdubbeling van de E233 is veel meer dan een infrastructuurproject. Het is een investering in de economische, maatschappelijke en geopolitieke toekomst van Emmen als maakstad.

N34 verdubbeling

Naast de noodzaak voor een internationale verbinding via de E233 is de N34 van groot strategisch belang voor Emmen. Deze weg verbindt Emmen met Groningen in het noorden en Hardenberg in het zuiden en vormt zo een cruciale noord-zuidas voor zowel economisch als maatschappelijk verkeer⁴⁶.

De N34 is de "Hunebed Highway", een route met zowel praktische als culturele betekenis. Het is een toegangspoort tot de UNESCO Hondsrug en versterkt de toeristische aantrekkingskracht van de regio⁴⁷. Maar de weg heeft ook een harde economische dimensie. RTV Drenthe liet zien dat een volledige verdubbeling van de N34 bedrijvigheid aantrekt en het vestigingsklimaat versterkt⁴⁸.

⁴⁵ Duitsland als belangrijkste handelspartner van Nederland:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/buitenlandse-handel/zakendoen-met-duitsland?>

⁴⁶ Wikipedia, Provinciale weg N34

https://en.wikipedia.org/wiki/Provincial_road_N34_%28Netherlands%29?

⁴⁷ Hunebednieuwscafe, Hunebed Highway en UNESCO Hondsrug (2019):

<https://www.hunebednieuwscafe.nl/2019/03/forget-route-66-drive-the-hunebed-highway/>

⁴⁸ RTV Drenthe, *De verdubbeling van de N34 trekt bedrijvigheid aan* (2021):

<https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/104874/de-verdubbeling-van-de-n34-trekt-bedrijvigheid-aan>

Ondernemend Emmen pleit daarom al jaren voor een vierbaans N34 als randvoorwaarde voor economische ontwikkeling en veiligheid in de grensstreek⁴⁹.

De N34 staat bekend als één van de gevaarlijkste wegen in Noord Nederland. Regelmatig vinden er zware ongevallen plaats, vaak met dodelijke afloop. Verdubbeling van delen van de N34 heeft al bewezen dat het aantal ernstige ongelukken sterk afneemt door de scheiding van rijbanen en het aanleggen van ongelijkvloerse kruisingen. Een volledige verdubbeling van de hele route is daarom niet alleen een economische, maar ook een maatschappelijke noodzaak ⁵⁰. Met een volledige verdubbeling kan de weg nog beter functioneren als betrouwbare en veilige verbinding in de regio.

Naast economische kansen en veiligheid is ook bereikbaarheid van bedrijventerreinen en de binding van jong talent aan de stad een belangrijk motief. Een betere ontsluiting van Emmen via de N34 is essentieel voor ondernemers die nu hinder ondervinden van files en verkeersdruk.

Kortom: de N34 is niet alleen een verkeersweg, maar een strategische levensader die economie, toerisme en leefbaarheid verbindt. Verdere verdubbeling is een noodzakelijke investering in de toekomst van Emmen als vitale stad.

De Nedersaksenlijn

Voor Emmen is de spoorlijn een cruciale factor. De huidige verbindingen zijn beperkt: vanuit Emmen gaat er een lijn naar Zwolle, maar voor de andere richtingen is de regio minder goed ontsloten. Hier ligt de Nedersaksenlijn als kansrijke ontwikkeling.

De Nedersaksenlijn verbindt Emmen met Veendam, Stadskanaal, Assen en uiteindelijk met Twente en Noordwest-Duitsland. Deze spoorlijn zou een ontbrekende schakel dichtten in het noorden van Nederland en zorgen voor

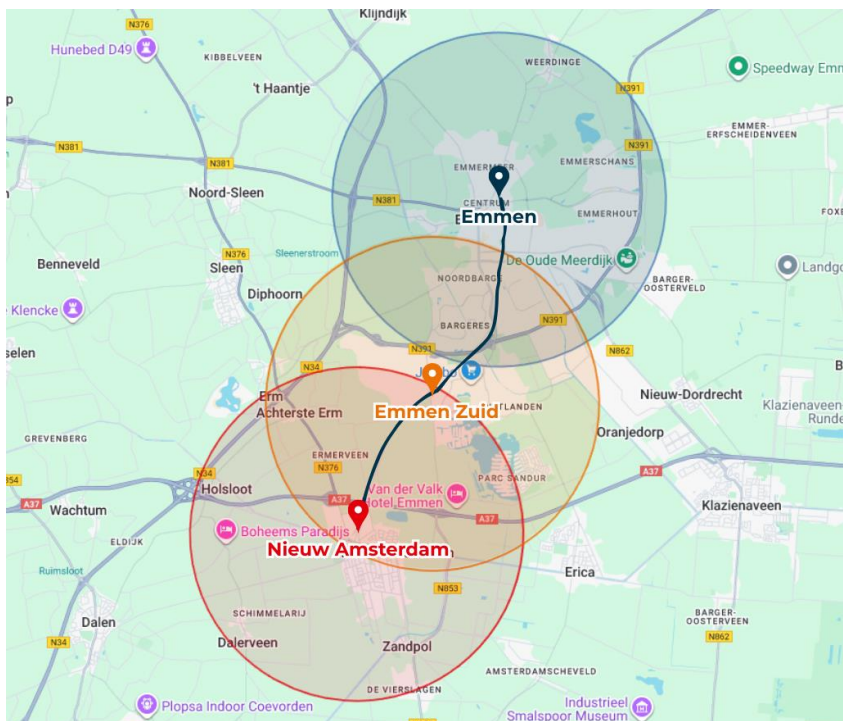
⁴⁹ Kijk op Oost Nederland, *Ondernemend Emmen voorstander vierbaansweg grensstreek* (2023) <https://www.kijkopoostnederland.nl/ondernemend-emmen-voorstander-vierbaans-weg-grensstreek>

⁵⁰ Provincie Drenthe, effectstudie verkeersveiligheid bij verdubbeling N34 (2025: file:///C:/Users/Gebruiker/Downloads/3_a_2_mer_partiele_verdubbeling_n34_deel_a.pdf)

een directe verbinding van Emmen richting de Randstad én het Duitse achterland⁵¹.

De Nedersaksenlijn is voor Emmen veel meer dan alleen een nieuwe spoorverbinding. Het is een project dat de potentie heeft om de stad en de regio fundamenteel te versterken, zowel economisch als ruimtelijk. De komst van de lijn vergroot niet alleen de bereikbaarheid richting Groningen, Twente en Duitsland, maar vormt ook een katalysator voor woningbouw en stedelijke ontwikkeling.

De positieve effecten op de woningbouw en de economie zijn aanzienlijk. Rond de stations van de Nedersaksenlijn liggen concrete ruimtelijke ontwikkelkansen. Woningbouw binnen een straal van vijftien minuten fietsen rond stations zoals Emmen-Zuid en Nieuw-Amsterdam is een open doel: krimp kan worden gekeerd en verstedelijking kan worden gestimuleerd. De onderstaande afbeelding laat zien hoe groot deze impact voor de regio is.

Figuur 5. Mogelijkheden woningbouw binnen 15 minuten fietsen van belangrijke stations

⁵¹ Regio Groningen-Assen. *Nedersaksenlijn: visie en effecten*. (2022). <https://www.regiogroningenassen.nl/actueel/nedersaksenlijn>

Volgens het MIRT-onderzoek is er potentieel voor de realisatie van circa tienduizend extra woningen in een straal van drie kilometer rond de stations, bovenop de lopende woningbouwprogramma's. Dit zou woonruimte kunnen bieden aan tweemaal 18.000 mensen rond de stations van Emmen en Nieuw-Amsterdam. Daarmee wordt direct bijgedragen aan de doelstelling van de gemeente Emmen om naar 120.000 inwoners te groeien. De Nedersaksenlijn en de woningbouwambities moeten daarin nadrukkelijk hand in hand gaan⁵².

Ook de economische effecten zijn overtuigend. De komst van de spoorlijn zorgt voor een duidelijke verbetering van de bereikbaarheid van Emmen en Nieuw-Amsterdam en verbindt de stad sterker met economische centra in het noorden en oosten van Nederland en in Noordwest-Duitsland. De nieuwe verbinding, samen met de bestaande lijn Emmen-Zwolle en met de opwaardering van provinciale wegen en de aanleg van snelfietspaden vanuit Coevorden en Klazienaveen, maakt dat Emmen aantrekkelijker wordt voor bedrijven, jonge gezinnen en werknemers. Het Bruto Regionaal Product in Zuidoost-Drenthe stijgt naar verwachting met circa vijf procent, mede door de combinatie van woningbouw en betere verbindingen.

Daarnaast liggen er kansen voor integrale gebiedsontwikkeling. In een recent Ruimtelijk Arrangement tussen Rijk en provincie is afgesproken dat Emmen en de omliggende kernen ruimte krijgen voor grootschalige woningbouw en herstructurering, versterkt door de Nedersaksenlijn. Het project kan worden aangegrepen om niet alleen nieuwbouw te realiseren bij Emmen-Zuid en Nieuw-Amsterdam, maar ook om de stationsomgevingen zelf te vernieuwen. Het NOLS-kwartier kan zo worden ontwikkeld tot een aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Er ligt bovendien een stedenbouwkundige kans om de spoorlijn deels ondergronds te brengen tussen de Hondsrugweg en de Wolfsbergenweg. Daarmee zou de stad worden verbonden in plaats van gescheiden, nu meer treinen per uur leiden tot vaker gesloten overwegen, geluidsoverlast en een fysieke barrière (zie ook bijlage: Aedificium – Ondernemend Emmen – Nedersaksenlijn Woningbouw 13 aug 25).

⁵² Nedersaksenlijn, *Hoofdrapport MIRT-onderzoek* (2023).
<https://www.denedersaksenlijn.nl/nedersaksenlijn/documenten/>

De Nedersaksenlijn is daarmee niet slechts een spoorlijn, maar een project dat de toekomst van Emmen mede kan bepalen. Het gaat om lef en visie: de durf om keuzes te maken waarvan toekomstige generaties kunnen zeggen dat ze Emmen vooruit hebben gebracht. Het is een unieke kans om wonen, werken en bereikbaarheid te combineren en Emmen opnieuw stevig te positioneren als een stad die niet alleen droomt, maar vooral durft en doet.

Wonen

Volkshuisvesting

Volkshuisvesting is meer dan woningen bouwen. Het gaat om het creëren van leefomgevingen die mensen binden: waar wonen, werken, leren en samenleven samenkomen. Voor Emmen betekent dat: we koppelen volkshuisvesting direct aan onze economische ruggengraat – de HTSM – én aan human capital in drie letters: mbo.

Salaris en betaalbaarheid

Mbo-werkenden verdienen in Nederland gemiddeld tussen de € 2 700 bruto per maand in Drenthe en iets hoger in meer stedelijke delen van het land⁵³. Het startsalaris voor mbo-afgestudeerden ligt grofweg tussen de € 1 800 en € 2 500 bruto per maand, afhankelijk van sector en opleidingsniveau. In technische opleidingen (niveau 4) ligt het startsalaris zelfs tussen de € 2 200 en € 2 800³⁹,⁴⁰. Ter vergelijking: het landelijk gemiddeld salaris over alle opleidingsniveaus bedraagt zo'n € 3 080 per maand⁵⁴.

Met dit inkomen is het voor veel mbo-studenten en jonge werkenden lastig om een huis te kopen of zelfs te huren in het vrije segment. Als een groot deel van het netto-inkomen naar woonlasten gaat, staat dit een aantrekkelijke vestiging in de weg, juist voor de mensen waarop onze regio draait: de makers van de toekomst.

⁵³ Manpower. *Hier vind je alles over het mbo salaris*

<https://www.manpower.nl/nl/kenniscentrum/blogs/2024/08/30/wat-verdien-je-met-een-mbo-diploma?>

⁵⁴ Knab. 2025: *Modaal en gemiddeld inkomen per leeftijd, opleiding en branche*

<https://bieb.knab.nl/inkomsten-uitgaven/modaal-en-gemiddeld-inkomen-per-leeftijd-opleidingsniveau-en-branche>

Regionale focus en doelgroepwoningen

In Emmen en de bredere mbo-regio spelen we in op deze uitdaging met een woningbouwprogrammering gericht op doelgroep woningen: betaalbare woningen speciaal voor jongvolwassen mbo-ers en jonge vakmensen. Denk aan compacte huurunits, starterswoningen in het sociale en middel dure segment, en flexibele woonvormen (zoals huurkoopconstructies) die passen bij instroom vanuit het mbo, met betaalbaarheid als uitgangspunt.

Door deze doelgroep expliciet te bedienen, versterken we:

- De binding van mbo-talenten aan de regio.
- De toekomstbestendigheid van onze HTSM.
- De leefbaarheid en sociale samenhang in onze buurten.

Zonder mbo-ers staat de economie stil. Zonder voldoende volkshuisvesting voor mbo-ers verliest Emmen zijn kans als maakstad. Daarom moeten we:

- Aantrekkelijke doelgroepwoningen ontwikkelen.
- Het woonaanbod koppelen aan inkomensniveau van mbo-ers.
- De maatschappelijke opdracht hoog inschrijven in onze woningbouwstrategie.

Zonder betaalbare volkshuisvesting voor mbo-werkenden geen toekomst voor Emmen.

Wonen versus parkeren

Parkeerplaatsen in het centrum van Emmen nemen een substantiële hoeveelheid ruimte in beslag. Een enkele parkeerplaats inclusief ontsluiting beslaat al snel 25 m². Bij een gemiddeld tarief voor betaald parkeren van circa €3,50 per uur en een bezetting van zes uur per dag levert een plek bruto ongeveer €7.665 per jaar op. Na aftrek van kosten voor onderhoud, handhaving, belastingen en BTW resteert een netto opbrengst van €3.800–5.400 per jaar, oftewel circa €150–215 per m² per jaar⁵⁵.

Een vergelijking met woningbouw laat een ander beeld zien. Een appartement van 70 m² à €15 per m² per maand huur levert bruto €12.600 per jaar op. Na aftrek van onderhoud en belastingen resteert circa €9.500–10.700 per jaar, ofwel €135–150 per m² per jaar.

⁵⁵ CROW. *Parkeerkencijfers en bezettingsgraden centrumgebieden*. (2023). <https://www.crow.nl/parkeerkencijfers>

Hoewel dit vergelijkbaar lijkt op m²-niveau, levert woningbouw in totaal veel meer waarde omdat er gestapeld gebouwd kan worden: een appartementengebouw benut dezelfde grond in meerdere lagen⁵⁶.

Ook bij de investeringswaarde is het verschil groot. Een parkeerplaats met een netto kasstroom van €4.500 per jaar en een rendementseis van 6% vertegenwoordigt een waarde van ongeveer €75.000. Een appartement met een netto kasstroom van €10.000 per jaar en een rendementseis van 4% vertegenwoordigt een waarde van circa €250.000⁵⁷.

Daarnaast is er het verschil in de economische multiplier. Een parkeerplaats heeft een relatief lage multiplier (1,05–1,2): het genereert vooral directe parkeeromzet en beperkt extra winkelbezoek. Woningbouw heeft daarentegen een multiplier van 1,4–1,8, omdat bewoners structureel lokaal geld uitgeven aan boodschappen, horeca en diensten en bijdragen aan stedelijke levendigheid⁵⁸ en zorgen voor een vitale, krachtige stad.

Tabel 1. Wonen versus parkeren

Aspect	Parkeerplaats (centrum)	Appartement (huur)
Netto jaarlijkse opbrengst	± €4.000–5.500	± €9.500–10.700
Waarde (kapitalisatie)	± €75.000	± €250.000
Economische multiplier	1,05–1,2	1,4–1,8
Ruimte-intensiteit	Laag (1 laag)	Hoog (meerdere lagen mogelijk)

⁵⁶ CBS. *Gemiddelde huren per m² naar woningtype*. (2024).

<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/82900NED>

⁵⁷ Vastgoedmarkt. *Rekenmethoden investeringswaarde parkeergarages en woningen*. (2023).

<https://www.vastgoedmarkt.nl>

⁵⁸ PBL. *Ruimtegebruik en brede welvaart: multipliers wonen en werken*. (2020).

<https://www.pbl.nl/publicaties/ruimtegebruik-en-brede-welvaart>

Samengevat blijkt dat de economische en maatschappelijke waarde van ruimtegebruik voor woningen structureel groter is dan die van parkeren. Voor het centrum van Emmen betekent dit dat keuzes rond de balans tussen parkeerplaatsen en woningbouw direct van invloed zijn op de vitaliteit, de investeringswaarde en de brede economische impact van de stad.

Emmen als tuinbouwregio

De tuinbouw is één van de meest dynamische en innovatieve sectoren van Nederland. De sector laat een enorme veerkracht zien en speelt een sleutelrol in de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Ook Emmen maakt hier deel van uit. De regio beschikt over ruimte, rust en groen, precies de kernkwaliteiten die tuinbouw mogelijk maken en versterken. Dat maakt Emmen tot een logische plek om de tuinbouw verder te ontwikkelen en als speerpunt te positioneren.

Economisch gezien heeft de tuinbouwsector een grote betekenis. Het zogenoemde tuinbouwcomplex, dat bestaat uit primaire productie, toeleveranciers, verwerking en distributie, droeg in 2021 direct ongeveer 1,6 procent bij aan het Nederlandse bruto binnenlands product. Inclusief de bredere keten loopt dit aandeel zelfs op tot 2,8 procent, een waarde van ruim 23 miljard euro⁵⁹. De exportwaarde van de tuinbouw bedroeg datzelfde jaar 27,6 miljard euro, oftewel bijna 5 procent van de totale Nederlandse goederenexport⁵⁴. Daarmee behoort Nederland tot de grootste exporteurs van groenten, fruit en sierteeltproducten ter wereld. Voor een open economie als de onze is dat van strategisch belang.

Ook voor de regio Emmen biedt de tuinbouwsector duidelijke kansen. De ligging nabij Duitsland is een voordeel, want Duitsland is veruit de belangrijkste handelspartner van Nederland. Hamburg en Bremen vormen toegangspoorten tot de wereldmarkt, en de vraag naar gezonde voeding, bloemen en planten blijft stijgen. Voor Emmen kan dit leiden tot groeiende bedrijvigheid in glastuinbouw, verwerking en logistiek, met directe banen en indirecte spin-off in toelevering en kennisontwikkeling.

⁵⁹ CBS, *Tuinbouwcijfers 2022*, bijdrage aan het BBP (2023): https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2023/24/rapport-tuinbouwcijfers-2022.pdf

Het multipliereffect van de tuinbouw is groot: investeringen in kassen, energievoorziening of nieuwe teelttechnieken zorgen niet alleen voor meer productie, maar leiden ook tot extra werkgelegenheid, meer innovatie en hogere lokale bestedingen. De sector heeft sterke verbindingen met de HTSM, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van installaties, automatisering en duurzame energieoplossingen. Juist in Emmen, waar HTSM en agrofood elkaar al ontmoeten, liggen kansen om dit te koppelen.

Tuinbouw is meer dan economie alleen. De sector vraagt om voldoende arbeid, vaak op mbo-niveau, en biedt daarmee perspectief voor jonge vakmensen. Ook hier is volkshuisvesting een randvoorwaarde: zonder betaalbare woningen is het moeilijk om de arbeidskrachten te binden die de tuinbouw draaiende houden. Bovendien speelt de sector een rol in de leefomgeving: innovatieve tuinbouwbedrijven dragen bij aan duurzame energie, circulair watergebruik en een groen landschap. Daarmee sluit de sector naadloos aan bij de kernboodschap van Emmen: rust, ruimte en groen als basis.

Kortom: tuinbouw is voor Emmen niet alleen een kansrijk cluster, maar ook een pijler onder een duurzame en toekomstgerichte economie. Het versterkt de verbinding met Duitsland, het biedt banen en opleidingsmogelijkheden en het draagt bij aan de brede welvaart van de regio.

Onze visie (OE)

Ondernemend Emmen kijkt vooruit. Wij doen dat niet vanuit abstracte beleidskaders, maar vanuit de dagelijkse werkelijkheid van ondernemers, werknemers en bewoners die hier samen bouwen aan een sterke regio. Wij willen een Emmen dat groeit op zijn eigen kracht: rust, ruimte en groen. Een gemeente die aantrekkelijk is om in te wonen, te werken en te ondernemen, waar ruimte en natuur samengaan met economische dynamiek.

Deze visie is geen lijst met oplossingen, maar een kompas. Een richting die ons helpt keuzes te maken.

De basis van ons denken

Rust, ruimte en groen zijn de kern van onze identiteit en tegelijk de voorwaarden voor groei. Wij geloven dat economische ontwikkeling niet ten koste hoeft te gaan van leef kwaliteit, maar er juist uit kan voortkomen. Emmen heeft ruimte, schone lucht en overzicht. Die kwaliteiten moeten we vasthouden en gebruiken als basis voor vernieuwing.

Wonen als voorwaarde voor economie

Een vitale economie vraagt om passende volkshuisvesting. Zonder voldoende woningen voor mbo'ers, starters en vakmensen stopt de groei. Grote bedrijven geven het zelf aan: zij kunnen alleen blijven investeren als hun werknemers in de buurt kunnen wonen.

Daarom pleiten wij voor:

- Voldoende woningen voor de doelgroepen die onze economie dragen: mbo'ers, hbo'ers, gezinnen en dan pas senioren.
- Woningbouw in de binnenstad en in de wijken, zodat ook jonge werkenden na hun opleiding in Emmen kunnen blijven.
- Gedifferentieerde wijkopbouw, waarin mensen binnen hun eigen buurt kunnen doorgroeien in hun wooncarrière.
- Volkshuisvesting als economische strategie: woningen zijn geen einddoel, maar een instrument om talent te behouden.
- Naast wonen pleiten wij ook voor een breed aanbod van hoogwaardige sportaccommodaties.

Elke nieuwe woningbouwontwikkeling moet passen binnen het DNA van Emmen: groen, rustig en ruim.

Ruimtelijke ordening en kwaliteit

Wij verwachten een faciliterende overheid die duidelijke kaders stelt. Ruimtelijke kwaliteit is geen bijzaak, maar bepalend voor de aantrekkelijkheid van de stad.

- Garageboxen en grootschalige parkeerterreinen horen niet thuis in deze visie. Ze dragen niet bij aan de economie, genereren geen werkgelegenheid en verminderen de ruimtelijke kwaliteit.
- Voorbereidingsbesluit: Ondernemend Emmen pleit ervoor dat de gemeente snel een voorbereidingsbesluit neemt om ongewenste ontwikkelingen zoals garageboxen te voorkomen. Deze indruisen tegen de gemeentelijke Kadernota Economie.
- Bestemmingsplan stroomvoorziening: zodra het voorbereidingsbesluit is genomen, moet direct gewerkt worden aan een bestemmingsplan dat ruimte maakt voor de energie-infrastructuur die onze bedrijvigheid mogelijk maakt.
- Energie bepaalt de ruimtelijke logica. Waar energie beschikbaar is, daar kan bedrijvigheid groeien.

Bedrijventerreinen en herstructurering

Emmen heeft een heel groot bedrijventerreinencluster, maar niet elk terrein is toekomstbestendig. Wij vragen om duidelijke keuzes.

- Vitale bedrijventerreinen moeten veilig, groen, goed bereikbaar en aantrekkelijk zijn.
- Geen garageboxen: ze dragen niet bij aan werkgelegenheid, innovatie of multipliereffect.
- Aan het eind van hun levenscyclus kunnen verouderde terreinen beter worden omgevormd tot woningbouwlocaties, zoals bedrijventerrein Lichttoren in Eindhoven en Nieuw Oudorp in Alkmaar.
- Zelfde geldt voor tuinbouwlocaties waar schaalvergroting of veroudering verdere groei onmogelijk maakt.
- Ambitie 120.000 inwoners betekent dat herstructurering ook wonen mogelijk moet maken waar bedrijvigheid zijn functie verliest.

Wat levert transformatie op

- transformaties leveren substantieel bij aan woningproductie; in 2023 waren transformaties ~9% van toevoegingen (CBS).

Ondernemend Emmen blijft daarnaast pleiten voor het aanwijzen van specifieke delen van industrieterreinen voor bedrijven met een hoge milieucategorie. Bedrijven met een hoge milieucategorie zijn innovatieve en zorgvuldig gereguleerde industriële ondernemingen die werken met geavanceerde technologieën en hoge veiligheidsstandaarden. Ze dragen bij aan duurzame productie, kennisontwikkeling en hoogwaardige banen, en zijn onmisbaar voor een toekomstbestendige regionale economie.

Mobiliteit en infrastructuur

Emmen is een stad van dorpen. Dat betekent dat autobezit reëel blijft, zeker waar openbaar vervoer nog niet passend is. Wij kunnen ons vinden in de hoofdlijnen van de gemeentelijke visie, maar benadrukken: mobiliteit moet aansluiten op de economische structuur van Emmen. Zie hiervoor de bijlage: [Zienswijze mobiliteitsvisie Ondernemend Emmen](#)

De menselijke factor – leven lang leren

Kennis is de grondstof van de toekomst. Wij zetten in op een regio waarin onderwijs en bedrijfsleven naadloos samenwerken.

- Doorlopende leerlijnen mbo-hbo-Universiteit moeten de norm worden.
- Greenwise Campus en de Universiteit van het Noorden zijn hierbij de schakels tussen kennis en praktijk.
- Bedrijven moeten meer hybride docenten, stageplaatsen en leerwerkbanen aanbieden.
- Een sterke technische basisopleiding met daaropvolgende specialisatie binnen bedrijven is de sleutel tot behoud van vakmensen.

Participatie en samenwerking

Bij het tot stand komen van de Omgevingsvisie heeft slechts ongeveer één procent van de inwoners actief meegedacht. Dat is te weinig. Wij vinden het belangrijk dat de uitvoering van deze visie wél breed gedragen wordt.

Emmen maken we samen. Ondernemend Emmen is een volwaardige en professionele gesprekspartner en wil actief bijdragen aan die uitvoering, maar vraagt ook om een gemeente die luistert, faciliteert en keuzes durft te maken.

Conclusie en oproep

Om de redenen genoemd in dit document doet Ondernemend Emmen de volgende oproep:

- Leg elke nieuwe ruimtelijke ontwikkeling langs de lat van de Kadernota Economie. Alleen initiatieven die bijdragen aan economische vitaliteit, werkgelegenheid en ruimtelijke kwaliteit horen in dit beleid thuis en maak keuzes
- Neem snel een voorbereidingsbesluit om ongewenste ontwikkelingen (garageboxen, laagwaardige bebouwing) tegen te houden.
- Ga direct aan de slag met een bestemmingsplan stroomvoorziening, zodat de energietransitie niet vastloopt op ruimtelijke beperkingen.
- Zorg voor voldoende woningen voor mbo'ers, starters, hbo'ers, gezinnen en senioren, zowel in de wijken als in de binnenstad.
- Blijf investeren in infrastructuur die groei ondersteunt: E233, verdubbeling N34, Nedersaksenlijn, OV en fietspaden.
- Werk aan differentiatie in wijken, zodat iedereen een wooncarrière kan doorlopen binnen de eigen buurt.
- Beschouw energie als de drager van het ruimtelijke ordeningsproces.
- Emmen dient zich niet alleen te profileren via grote trekkers zoals FC Emmen en Wildlands, maar moet ook profiteren van de toonaansprekende bedrijven in Emmen.

Tot slot

Deze visie is ontwikkeld om richting te geven, niet om vast te leggen. Wij bieden geen kant-en-klare oplossingen, maar wel een duidelijke koers:

- Rust, ruimte en groen als basis.
- Energie als leidend principe.
- Clusteren in plaats van versnipperen.
- Goede bereikbaarheid als voorwaarde.
- Een aantrekkelijke stad waar mensen willen wonen en werken.

Wat vragen wij

Wij vragen om een uitvoeringsplan dat deze koers omzet in concrete actie. Ondernemend Emmen staat klaar om daar actief aan bij te dragen.